

Numărul 8. Oradea-mare 25 febr. (10 mart.) 1901.

Anul XXXVII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Zece ani de mișcare literară în Transilvania. 1890—1900

— Material critic. —

(Urmare.)

IV

Asociațiunea și literatura.

Asociațiunea Transilvană are ani mulți de viață, dar foarte puține succese literare la activul său. De și ea, prin caracterul său cultural, ar trebui să se preocupe prin excelență de progresul nostru literar, să vadă în aceasta misiunea sa principală, n'a corespuns așteptărilor și exigențelor poporului în această direcție.

Nicăiri nu s'a relevat mai bine spiritul, ce predomină viața noastră publică, ca în activitatea acestei societăți culturale. Tot timpul se perde aici cu îndeplinirea unor șabloane regulamentare, cu ședințe interminabile, în cari se discută procese verbale, cu polemici nesfârșite în chestii de organizație, — deci cu formalități bagatele din punctul de vedere al evoluției unui popor. Așa că, cel ce va voi să scrie istoricul acestei societăți, zădarnic va căuta o muncă intelectuală pozitivă și sistematică, un stoc de idei, din care să fi rezultat o etapă culturală după alta.

Nu este aici locul a face o critică complectă a acestei societăți, care vrea să reprezinte elementele cele mai cu carte din mijlocul nostru. Ne privește numai activitatea ei literară din ultimul deceniu.

Ne întrebăm mai întâi: ce putea să lucreze „Asociația”?

Pe teronul istoric ea putea să ia pildă de la societățile similare din patrie, îndeosebi de la societatea istorică a Sașilor „Verein für Siebenbürgische

Landeskunde”, să adune și să publice toate acele documente, îngrămadite prin arhivele diferitelor orașe din Transilvania (Sibiu, Brașov, Bistrița, A.-Iulia etc.), cari privesc trecutul nostru. Astfel nu s'ar mai lăsa în grija streinilor și în voia întâmplării acest act de datorie față de poporul nostru, a cărui istorie critică, cu utilizarea multelor izvoare, încă n'a fost scrisă.

Pe terenul geografiei putea să fie foarte folositoare, publicând dicționare geografice după ținuturile românești și monografiile comunelor mai importante. În felul acesta s'ar fi dat între altele istoricilor nostri din România — cari în lipsă de dicționare geografice românești din Ardeal, sânt siliți a recurge la atlasuri ungurești și nemțești și a întrebuiță o nomenclatură consecvent greșită — ocașia, să se orienteze esact în această privință. Se știe prea bine, cât de jignitoare sânt pentru noi sumedenia de cuvinte toponimice *ungurești* din istoria dlu Xenopol. Vina inse o purtăm noi, cari ne uităm de această datorie chiar și acum, când numele comunelor noastre au fost oficial maghiarisate.

Pe terenul filologiei „Asociația” a întrelăsat să publice sau să inițieze colecționarea întregului material folcloric, ea astfel să înlesnească cel puțin activitatea muncitorilor pe câmpul științei. Și e prea cunoscut, cât de fecund în material de acesta e Ardealul nostru, cât de nefalsificate s'au păstrat la noi variatele elemente, cari se resumă prin noțiunea de „folclor”.

În literatură, în lipsă de eventuale lucrări originale, ea putea de mult să-și creeze o bibliotecă de popularizare a operelor mai de valoare și să transmită astfel poporului o lectură bună și cu puține jertfe materiale.

Toate aceste le putea face „Asociația”, căci pentru realizarea lor nu se cer nici cheltueli imposibile, nici oameni fenomenali, ci exclusiv muncitori har-

nică și inteligență, cari se puteau foarte bine regrută din șirul profesorilor noștri,

Să vedem înse ce a făcut „Asociația“.

Nimic din toate aceste. În schimb a publicat în tot timpul un organ lunar, revista „Transilvania“, redactată în așa fel, că atingerea ei cu poporul a fost imposibilă, fără ca în același timp să se poată avânta la rangul unei reviste științifice. A premiat apoi vre-o două cărți de valoare inferioară. A publicat două volume din „Familiile nobile“ de Ioan cav. de Pușcariu. Și în sfârșit patronează publicațiunea „Enciclopedia Română“. Restul — procese verbale, scrise în cea mai mare parte într'o limbă oribilă.

Va fi poate de interes să ne oprim asupra acestei din urmă publicațiuni, — a „Enciclopediei Române“, care în cercurile „Asociațiunei“ este considerată drept o probă a puterii sale, drept un eveniment epocal.

Necesitatea unei „Enciclopedii“, scrisă în limba noastră, trebuie s'o recunoaștem cu toții. Ideia înse, ca ea să fie redactată la noi, în Transilvania, eră fundamental greșită. Și greșala aceasta a fost semnalată numai decât în ziarul „Tribuna“, iar urmarea a fost, că elementele cele mai destoinice în manuairea condeiului (dr. Barcian, Onițiu, Bogdan-Duică ș. a.) nu s'au asociat la această întreprindere, fapt, care de-altfel a fost determinat și prin neîncrederea în capacitatea literară a lui dr. C. Diaconovich, însărcinatul „Asociației“ cu această lucrare.

Nu eram noi indicați pentru sevrșirea unei lucrări de importantanță și utilitate acesteia mai întâi din motivul, că ea trebuie să fie scrisă pe înțelesul tuturor Românilor, deci în limba cea mai curată literară posibilă, — limbă, care noue Transilvănenilor ne lipsește. Dovadă e chiar dl Diaconovich, care în viața sa n'a făcut literatură românească, nici n'a scris o pagină de limbă fluentă literară. Și urmările se ved cu vârf și îndesat. „Enciclopedia Română“ bâjbăie de greșeli de limbă, de definițiuni stângace făcute în biroul redacțiunii și de monstruosități de interpretare sau traducere a textelor streine. Un ziar cotidian de la noi, „Tribuna Poporului“, a procurat cetitorilor seî deliciu, de-a reproduce în curs de câteva săptămâni boroboaze de aceste, așa că aici sântem dispensați a o face.

Mai erau înse și considerații de ordin intelectual, cari trebuia să-i îndemne pe partizanii „Enciclopediei“ de-a nu se apucă de ea. Înainte de toate e cert, că noue ne lipsesc bărbații, înzestrați cu cultură generală sau specială, suficientă pentru executarea acestei lucrări. Acești bărbați ai națiunei noastre sânt concentrați în Bucureșci, în metropola culturii româneșci, așa că o „Enciclopedie română“ eră de resortul acestora și nu de al nostru, cărora în cadrul general al culturii naționale ne incumbă un rol mai modest și cari și de-altfel dispunem de mijloace de dezvoltare incomparabil mai puține ca frații noștri.

Dacă „Enciclopedia“ se făcea numai din partea noastră, a Românilor de aici, ea ar fi fost o lucrare complectamente imposibilă. Dar dl Diaconovich, un spirit organizator și bărbat cu ramificate relațiuni personale, politice și sociale, a știut să-și asigure colaborarea multor condeie din România, între cari și câteva elemente junimiste. S'au găsit chiar și profesori universitari și membri de-ai „Academiei“, cari să se încăldească — și cu drept cuvânt — de ideia aceasta și să trimită contribuiri de mare preț, cum

sunt contribuiriile domnilor dr. Felix, Onciul, Nacian, Vaschide ș. a. Să nu se uite înse, că în acest chip „Enciclopedia Română“ nu mai este o operă a noastră, a Românilor de aici. Partea noastră în această lucrare a cădut pe planul al doilea. Afară de câteva articole de istorie bisericească (dr. Bunea) și de geografie (Silv. Moldovan), redactorii de aici ai „Enciclopediei“ n'au contribuit decât cu ceea ce numim în gazetărie „umplutură“, — o operație sevrșită de obicei cu foarfeca.

Bine înțeles, trebuia să fie cineva, care să facă și această operație. O Enciclopedie neavând scopul de-a cuprinde exclusiv articole originale, ci și articole resumate sau compilate, cu ajutorul cărora să se poate atinge scopul suprem: popularizarea științelor și cunoștințelor omeneșci, trebuia să se insti-tue un birou de redactare, care din diferite cărți de specialitate, dicționare universale streine etc., să estragă materialul necesar și să-l prelucereze pentru „Enciclopedia Română“.

Felul cum a muncit înse acest birou sub conducerea dlui Diaconovich este absolut nemulțumitor. Înainte de toate el ș-a întocmit lucrul extraordinar de comod. Fără multă bătaie de cap, a luat două dicționare, unul german (Mayer cel mic) și unul maghiar („Pallas“ cel mare) și au estras de aici în ordine alfabetică sute și iar sute de articole, mai mari sau mai mici, în traducere mai rea sau mai bună. Și regretabil e, că nici într'o prefață, cu atât mai puțin în călcăiul articolelor, nu se pomeneșce nici o singură dată izvorul de unde articolele au fost reproduse. Și mai regretabil este, că în cele mai multe casuri articolele se reproduc împreună cu bibliografia lor din original, așa că ele se presintă ca fiind rezultatul muncii și științei colaboratorului român.

O pildă, de la început.

„Enciclopedia Română“

Aachen (lat. Aquisgranum, franc. Aix de Chapelle) capitala districtului prus. de acelaș nume, vechiul loc de încoronare al regilor Germaniei până la Ferdinand I. În cripta bisericeî (Münster) din Aachen — etc. etc.

(La sfârșit) Cf. Reumont, Die Thermen von Aachen (1888); Haagen, Geschichte Aachens (1874) 2 vol.

Mayer's, Conversationslexikon

Aachen, Regbez. der preuss. Rheinprovinz (lat. Aquisgranum, franc. Aix de Chapelle),... die Krönungsstadt der deutschen Kaiser bis Ferdinand I. In Münster-Gruf... etc. etc.

(La sfârșit.) Cf. Reumont, Die Thermen von Aachen (1888); Haagen, Geschichte Aachens (1874, 2 Bände.)

Și imediat în „Enciclopedie“ urmează un alt articol, „Abaelard Petru“, unde se procede în acelaș chip, traducându-se și textul și izvoarele, negreșit fără a arată, că izvorul adevărat e Mayer. Și așa se continuă până la sfârșit, încât streinii de limba germană și cei ce nu cunosc pe Mayer vor trebui să rămână încântați de atâta savanție și cunoștințe de izvoare a redactorilor „Enciclopediei Române“...

Să ne fie permis să observăm, că prin această procedare s'a desconsiderat o chestie de cinste literară elementară, fie din nebagare de seamă, fie din prea mult interes practic.

Dar un cas clasic, vrednic a fi reținut, este următorul. La litera „g.“ le trebuia domnilor redactori un articol despre Germani și literatura lor. E adevărat, că noi avem cultură germană, dar nu urmează ca să șeim și scrie despre Germani și literatura lor...

Redactorii „Enciclopediei“ mai ales. În perplexitatea lor, ei n'au reflectat nici la manualele nenumerate de istorie și literatură germană, nici măcar la dicționare germane, ci — la un dicționar *maghiar*, la numitul „Pallas“, din care au tradus un articol de 5 coloane, negreșit fără ca să arate isvorul. Traducerea însă a fost făcută de un agramat, căci în oarba necunoștință a literaturii germane, el a schimonosit textul, a introdus nume neexistente de eroi germani și a făcut tot ce putea să facă ridicolă o operă cu pretenții de seriositate.

Dar iată lângă olaltă: traducerea și originalul.

Pallas Nagy Lexikona,
XIII, p. 29.

1. Pogányöskor, Nagy Károly trónra léptéig. K. u. 768.
„A népvándorlás a régi törzsekkel együtt megszüntette a régi költészetet is, melynek egyetlen emléke gyanánt a merseburgi ráolvasások maradtak fel. A népvándorlás korszakos eseményeiből alakult a későbbi főtárgyra a hősmonda, melyben történelmi és mitikus emlékek és képzetek nagyszabású egésze olvadtak össze. A hősmonda mint történelmi hagyomány élt a nép ajakán, de nyomban tárgyává lett a költészetnek is, hisz jó részben ilyen epikai dalokból merítették Jordánis a Gótoknak, Paulus Diakonus a Longobardoknak, Toursi Gergely a Frankoknak, *Saxo Grammaticus* a Skandinávoknak ősi történelmeit. E hősmonda központja Nagy Teoderich, a gótok legjelesebb fejedelme, a mondában *Berni Detre* lett, kinek alakjához a hagyomány a népvándorlás legbatalmasabb alakjait Ermaurichot, Atilát és Odovikart kapcsolta. De nemcsak a hősmonda indult ki a gótoktól, hanem maga az irodalom is. Ulfilas irt elsőben valamely német nyelven, ő alkotta meg az első modern írást, ő fordította először a szentírást a modern nyelvre. A gót monda és költészet gyorsan futott el a többi german törzsekhez, kiknek fejedelmei, mint p. Chlodewek frank király a gótoktól kértek költséket. A frankok az V-dik századtól kezdve mind nagyobb hatalomra emelkednek. Náluk kezelték a hősmondának később legnépszerűbb ága: a Niebelung monda, melyben a régi Siegfried és Brunhild-mítosz, a merowing és a burgund királyok történelme és a gót hagyomány egyes részletei hatalmas alkotássá forrnak össze. A frankok azonfelül fölkarolják és tovább fejlesztik a *Berni Detréről* szóló gót mondát, valamint azokat a hagyományokat is, melyeknek központjában Hug — és Wolfdietrich, Walter Hildegunde és a bájos Gudrun állanak“...

„Enciclopedia Română“
broș. XVI p. 533.

1. Epoca păgânismului, până la urcarea pe tron a lui Carol cel mare.
„Migrațiunea popoarelor a produs mari schimbări în literatura germană, din care drept unic monument au rămas posterității descântecele merseburgiene. Din evenimentele epocii de migrațiune s'a desvoltat eposul eroic, în care reminiscențe istorice și mitice și produse ale fantasiei s'au contopit într'un întreg grandios. Din elementele aceste, remase ca tradițiuni în graful poporului, și-a construit Jordanistoria străveche a Goților, Paul Diaconul a Longobardilor, (Grigorie de Thours a Francilor și *Saxo Germanicus* a Scandinavilor. Centrul acestui epos eroic Teoderich cel Mare în tradiții a devenit *Berni Detre*, ia a cărui figură s'au adaugat cele mai puternice figuri (!) ale migrațiunii popoarelor: Ermannerich, Atila și Odoaker. Nu numai eposul, ci și literatura însăși a pornit de la Goți. Episcopul Ulfila a tradus de primadată scriptura în altă limbă decât în cele clasice. Eposul și poezia gotică a trecut în scurt timp și la celelalte triburi germane, ai căror principii s. e. Chlodewechi, regele Francilor, de la Goți cereau poezii pentru curtea lor. De la secl. V înse Francii, devenind tot mai puternici, au luat conducerea și în literatură. La ei s'a desvoltat ramul mai târziu cel mai popular, al eposului eroic: legenda Niebelungilor în care miturile despre Siegfried și Brunhilda și istoria regilor merovingiani și burgunzi se contopesc în grandioase creațiuni. De asemenea și legenda despre *Berni Detre*, tradițiile despre Hug-Dietrich, Wolfdietrich, Walter și Hildegunde și încântătoarea Gudrun... etc. etc.

La timpul seü am tratat pe larg aceasta în „Tribuna Poporului“, sub titlul „*Berni-Detre saü cum se plagiază Enciclopedia Română*“. Resultatul bun a fost, că dl Diaconovich a fost silit să îngrijească o reeditare a fasciculei ce cuprindea această monstruositate și a înlocui cu ocazia asta rușinoasa traducere cu un articol al dlui Străjan

În condițiunile aceste mi se pare că „Asociațiunea Transilvană“ nu are tocmai cuvântul de-a fi gelooasă de opera ce patronează și cu atât mai puțin o poate numi un eveniment literar. Din potrivă. „Enciclopedia“ este o dovadă mai mult, că „Asociațiunea“ n'a știut pe ce căi să-și îndrume activitatea sa literară.

În vara trecută, ce-î drept, „Asociațiunea“ a declarat că o rupe cu trecutul seü literar atât de searbăd. Ea s'a reorganizat după pilda „Academiei Române“. Și-a instituit un mare comitet literar, compus din diferite secțiuni, în cari au intrat și bărbați cari până acum steteau departe de activitatea „Asociațiunii“. Remâne acum, ca organizația aceasta să-și dea roadele așteptate.

Sfârșit.

Cu aceste am sfârșit scurta schițare a mișcării noastre literare din cei din urmă zece ani. Istoria, puțină câtă s'a făcut, literatura didactică și cea religioasă nu intră în cadrul acestei lucrări. Ceea ce a fost de relevat, cred că am făcut-o, iar o insistare asupra amănuntelor, dată fiind puțina lor importanță, mi se pare de prisos. Asemenea nu e aici locul de-a polemisa cu cei ce nu împărtășesc părerile expuse, sau de-a face comparații între ceea ce s'a produs la noi și între comparativ bogata literatură din regatul român. Scopul meü fiind a fi mai mult informativ, socot că materialul arătat în cele precedente, poate să lămurească în mod suficient pe cei ce vor să cunoască literatura noastră. Asupra celor zise până aci înse, se impun câteva reflexiuni finale.

Ceea ce s'a putut observă aproape sistematic, ca notă proprie majorității producțiunilor literare din acest interval, este caracterul *local* al acestei mișcări, am putea zice *ardelenisarea*¹ literaturii. Cei mai mulți dintre muncitorii nostri intelectuali, cei cu talent și cei fără talent, se întînesc în direcția aceasta și anume în două puncte, în ideile sau subiectele tratate și în limba în care scriu.

Încât pentru ideii, aceste sînt aproape consecvent împrumutate din cercul preocupățiunilor sociale de aici. Niță Popovici se face interpretul breslei cojocarilor; Hodoș critică defectele stratului social compus din învățătorime și preotime; Onițiu arată partea falsă a mișcării noastre culturale de la țară; Maria Cioban și Margareta Moldovan fac apologia Munților-Apuseni. Toate aceste sînt reflexiunile unor spirite, cari au trăit și s'au desvoltat într'o epocă cum au fost acești zece ani, o epocă de luptă și de frământări, în care fiecare ardelen a meditat asupra nevoilor sale și a mijloacelor de îndreptare. A fost acesta un timp, care invită pe scriitor a se cobori în sufletul poporului, ca să-l cunoască și să-l descrie. Să fi avut talente mai puternice, eră inevitabil, ca o literatură *națională* bogată să rămână în urma mișcării prin care am trecut.

¹ Notez că am întrebuintat cuvintele „Ardeal“ și „Transilvania“ ca exprimând totalitatea Românilor din regatul ungar.

Limba producțiilor noastre literare a ramas și ea cea vorbită de noi. Și aceasta cu toate că noi cetim multă literatură scrisă în România. Mai ales în deceniul din urmă s'a cetit excepțional de mult, grație impregiurării, că la Iași și la București au apărut bibliotecile de popularizare Șaraga și Müller, cărora presa noastră le-a făcut o primire atât de entusiastă, încât astăzi nu este aproape nici o casă de cărțurar, unde broșurele acelor bibliotecisă nu fi pētruns. Și cu toate astea, departe de-a se face o abaterē vedită, limba noastră s'a menținut neinfluițată în cele mai multe lucrări, trecēnd chiar, după cum am vedut, pe câmpul dialectal.

Aceasta, cred, nu poate fi în paguba literaturēi române. Din potrivă. O modestă literatură a Românilor ardeleni, cu toate criteriile ei proprii, o literatură care să aibă imprimat în sine tot caracterul și temperamentul nostru cristalisat de veacuri, cu felul nostru de-a gândi și vorbi, ar ocupă un loc cu mult mai important în cadrul general al literaturēi române, decât în forma cea hibridă, care resultă inevitabil din continua imitare și din zădarnica tendință spre unificarea limbei.

Unitatea limbei literare nu este o condiție absolută pentru dezvoltarea literaturēi unui popor. Precum bunăoară există o literatură germană austriacă, care reoglindează toate particularitățile etnice și locale ale poporului german din Austria; precum chiar astăzi fiecare provincie germană ține să-și aibă literatura sa, în o limbă care nu mai este cea creată de Luther, iar reprezentanții acestei literaturēi dialectale au ajuns la reputație universală, — astfel prea ușor s'ar putea dezvoltă și cultivă o literatură proprie ardeleană, chiar cu nuanțe dialectale, dacă numai aceste sunt naționale bine înțeles și nu sunt din cale afară streine de limba noastră strămoșească. Limba poporului ungurean, scrisă de Slavici, graful Moților povestit de Grigorie Sima, vorba Năsăudeanului grăit de Coșbuc sunt desigur elemente destul de curate și de puternice, pentru a constitui o frumescu limbă literară. În totdeauna e chestie numai de talente, cari să se ivească și, fiecare în limba sa, să găsească forma și concepția, cari asigură trăinicia unei opere literare.

Remâne, negreșit, să ne înțelegem în privința noțiunei de „limbă literară“. Eu am avut în vedere limba în care trebuie să se scrie literatura zisă cultă sau artistică: romanul, nuvela, poezia și drama. Numai aici putem să ținem la principiul arătat. Încolo, în diferite ramuri ale științei, în istorie, ziaristică etc., cultivarea limbei trebuie să rămână și mai departe în sarcina fraților mai mari din regatul liber, dat fiind, că ei au în mijlocul lor instituțiunile cele mari de cultură, Academia și universitățile. În privința acestei limbi, rolul nostru nu poate fi decât secundar și datoria noastră este să ne acomodăm după puțină putință terminologiei, asupra căreia au convenit știința factorilor competenți sau convenția socială din România. Așa de pildă chestiuni de drept, critica, sau o „Enciclopedie Română“ nu se vor putea scrie în limba din Reteag, cum la nevoie s'ar putea o nuvelă frumoasă.

Acomodarea noastră în direcția aceasta intimpină inse și ea dificultățile de cari s'au lovit toate tendințele de până acum, dificultăți de ordin social și politic, influențe continue maghiare și germane — împuținându-se aceste din urmă și înmulțindu-se cele

dintei, — influențe jignitoare, poate mai jignitoare pentru firea limbei noastre decum sunt franțuzismele, de cari bijbăe limba bucureșteană.

Am face un bun pas înainte pe calea remediării acestui reu, dacă s'ar acceptă o idee discutată anii trecuți prin ziarele noastre, stăruind anume, ca tinerii nostri profesori de limbă și literatură română să petreacă un an-doi la București, la universitatea și bibliotecile de-acolo. Se impune aceasta mai ales acum în fața tristului spectacol, că scaunul de limbă și literatură română de la universitatea din Budapesta, — deci cel dintei loc unde la noi ar trebui să se vorbească cu competență în materie de limbă, — este perdut deocamdată pentru interesele noastre superioare.

IL. CHENDI.

Te-ai dus . . .

De mult te-ai dus . . .

Nici nu mai știu pe ce poteci, —

Căci nu m'a fost ursit pe veci

Seninul clipelor visate.

La cel de sus

Me rog de-atunci în taia serii,

Cerșindu-ți purpura uitării

Vieții mele înșelate . . .

— *Dar înședar . . .*

Din frunza tremurată 'n vânt,

Și din al doinei sfios cânt,

Icoana ta mi se desprinde . . .

Și stăvilar

Zădarnic cerc să pun tubirii,

Căci din albastrul amintirii

Văpaia veche se aprinde . . .

Și chinul greu

M'a rupt al inimei zăgaz,

Ți-ar curge lacrimi pe obraz

De-ai ști a vieții mele cale . .

Pe Dumnezeu

Și tu l-ai imploră plângēnd,

Să smulgă bietului meu gând

Și umbra amintirii tale . . .

Budapesta.

OCTAVIAN

Bucurii de mamă.

Sërmanul Petre.

Heine.

I

Ionel cu Ileana saltă voloșt
Și cântă de bucurie,
Îar Petre stă tăcut și trist,
Cu inima pustie.

Ionel cu Ileana sânt miri fericiți,
Lucesc în podoabe de nunță,
Îar bietul Petre-î de chin trudit,
Și gânduri grele-l frământă.

Sërmanul ca 'n vis vorbeșce 'ncet,
Cu jale ș-amar privind mereu:
— De n'aș fi așa de cuminte eă,
Stërșit ț-aș face dureriț.

II

În peptul meă e-un chin cumplit,
Ce peptu-mă vrea să-l jrângă,
Orî unde staă, orî unde merg,
Chinul îndat' m'alungă ;

M'alungă țar' la draga mea,

La Leana să-l aline,

Dar țară fug nebun, când simt
Privirile-î senine.

Me urc perlut pe munții 'nalți
Ca singur să fiă țară,
Și când tăcut acolo staă,
Eă plâng de jale-amară."

III

Sërmanul Petre, obidit,
Pășeșce, palid și șjërșit,
Și oamenii în drum s'oprese,
Cu jale 'n urma lui privesc.

Și fetele-și șoptesc mirat :

Vai! din mormânt par' c'a 'nviat!

— O nu fetițe, n'a 'nviat!

Ci-acum spre groapă a plecat.

Îubita lui l-a părăsit,
Mormântul ț-a ramas ursit,
Acolo chinu-î va 'ncetă,
În somn de veci îl va uită.

VASILE POPOVICI.

Amorul este poesia simțurilor.

* *

A iertă și a uită este rësbunarea unui om de
treabă.

Schiller.

*

Maî lesne îi vine bogatului să facă bine, decât
săracului să se lase de reu.

Petit-Senn.

M e t e o r.

(Urmare.)

Mirarea te cuprînde și atunci când șei că 4—5
secolî ai trebuit, ca o voință energică, avënd
la dispoziție o bogăție nesecată și puteri miraculoa-
se, — că 4—5 secolî ai trebuit ca aceste aparate
să le adune la un loc, — spre un scop oare-care.

Această sală. — cu tăcerea de mormânt ce
domniă aici acum, — când nici un aparat nu func-
ționă, — îți serviă o priveliște înfiorătoare.

Ajungënd aici, Sibacis, — dădù mișcare unui
aparat mijlociū, — combinat și compus în mod ca-
prios și tainic, spre un scop oare-care.

Un sgomot surd se răspândi în sală. — Pute-
rea dezvoltată de acest aparat eră mare. — Sibacis
aședă într'un loc anume făcut, — un bețiș de pla-
tină, — găurit pe dinlauntru, care înse, însuș eră un
aparat, cu toate că nu eră mai gros decât de 4 cen-
timetri în diametru, și lung de un metru.

Bățul începù o mișcare, — eră aședat perpendi-
cular, cu partea cea mai subțire în jos. — În partea
de deasupra eră un glob cât un mër. Bățul se în-
vêrtiă, cu o repedițiune de necredut. Sibacis se în-
trase la trei pași, privind cu mânilor încruciate pe
piept acțiunea aparatului. La cuart de oră, — opri
aparatul, luă bățul și-l cântări. — Luă o coală de
hârtie pe care o umplù cu calculații matematice.

— „Perfect, — putere de 50 de cai — murmură
el. — Apoi se duse la unul din pãreți, — deschise
un oblon, — prin care un curent recoros de aer li-
ber intră în sală. Această fereastă eră pe partea o-
pusă a intrării, deasupra unei colosale prăpăști, —
de unde puteai vedea peste o vale stincoasă, încă
neumbiată de om. — Afară eră întuneric. — El a-
duse un fel de lampă magică la fereastra cea de
peatră, o aprinse, și atunci o lumină orbitoare se
răspândi peste valea cea sëlbatică, în depărtare de
6—7 mii de pași. El puse lampa pe parcanul de
peatră, luă bățul, îl îndreptă spre una din stâncile
mai apropiate, apesă un mic resort, și atunci un și-
săit surd se auzi, — pëtrundënd împregiurimea. Apoi
o bubuitură ca de trăsnet făcù să se cutremure
munții, și stânca spre care-și îndreptase bățul cel
puternic curentul seü de putere, se rostogoli în abis,
— sdrobotită în millioane de bucăți.

„Perfect, — murmură Sibacis, — retrăgëndu-se
și închidënd oblonul.

„Perfect, — prin nefolosință nu s'a slăbit. —
Ce surprindere pentru Armand!”

Si el puse de nouă aparatul în mișcare, — făcù
aceeaș ce făcù mai înainte, — bățul începù a se în-
vêrti repede.

„Așă — acum doue ore trebuie să te învêrti,
— compresând o putere inzecită în tine. — Cu a-
ceste sucî un șurub, prin care făcea ca aparatul peste
2 ore să se oprească de sine. — Știnse apoi lumi-
nița, — eși în laborator închidënd ușa după sine,
aici puse cartea din care cetise la locul seü între
celelalte, — și trecù în sala primă, — după ce știnse
lampa și în laborator.

Prin sală trecù fără a face lumină, și se duse
de întră prin a treia ușe laterală în dormitor.

Ajungënd aici, aprinse o nouă lampă, — ver-
die, și la lumina acesteia începù să se desbrace.

Acest dormitor eră ca budoarul unei princese,

aranjat. Covoare de India ornați pereții, tablouri frumoase și oglinzi.

Încăperea era destul de vastă.

Un singur pat era în dormitor.

După ce se desbrăcă, se apropiă de masă și scrisese pe un bilet următoarele:

„Caucaz, 6 februarie

„Scumpul meu Raucas!

„Plecând din otelul din Erivan, unde vedui că te primiră bine, — grăbește venind spre Tiflis, și ține-ți armele gata, căci sunt oameni răi pe drum. Grăbind, pe la 3 ore după amiază, vei ajunge la țintă.

„Te aștept, — la revedere al tău iubitor magistru.
Sibacis.“

„P. S. Ospătarul tău, a fost prin patria ta, prin România, timp îndelungat. În cartea de oaspeți, nu-ți scrie locul adevărat, de unde vii!

Acelaș.“

Gătând, — îndoi hârtia, apoi punând două degete pe ea, și concentrându-și toată voința, — el zise cu glas statornic următoarele:

„Dorese, — ca spiritul meu, în timpul cât voi dormi, să copieze acest bilet în odaia lui Armand, din hotelul din Erivan, — și să-l lese pe masă!“

După astă procedură, el stinse luminația și se culcă adormind îndată.

În zori de ziuă el se trezi și aprinzând lampa prin șurubul știut, se îmbrăcă.

După ce fu gata, — se duse în laborator, de unde, luând o sticlă, beu din ea trei picuri, într-o lingură de apă. Adeseori se nutria el cu picuri de aceștia, — cari îi nutria corpul pe 5 zile. — Își luă apoi un baston simplu, — în spate o tașcă de botanizat, și eși pe ușa secretă ce noi o șcim.

Afară era o zi destul de frumoasă.

De la izvor el o luă pe drumul pe care în seara trecută mersese Lodo.

De aici se vedeau piscurile munților pleșuve și ninse, se puteau deosebi regiunile de vegetațiunii, sub fiecare înălțime.

Culegând mușchiu, — singurul ce se afla acum pe aici, fiind iarnă, el mergea liniștit, răzimat de băț. Plimbându-se, se distrăgea prin asta.

Coborînd pe coasta muntelui, putu vedea drumul ce duce de la Tiflis la Derbent, și de-o parte de drum, — o stână veche în giurul căreia erau vre-o trei staule, o grădiniță, — un hambar și o fântâniță.

El făcu un încungîur așa, că trecînd pe la stână, să se pară că vine din partea opusă.

Ajungînd la stână, un câne alb alergă înaintea lui Sibacis, — și sărînd în giurul lui se lingusîă ca unu vechiu cunoscut.

La pașii lui, Lodo se arătă în prag.

„Ah! — iată pe dl Leonard, — aduce primăvara! — strigă ea vioae.

„Da, da, — răspuse Sibacis, cunoscut Lodei sub numele de Leonard, — am venit iară la munte. M'am urît în casă, me mai mișc puțin, până mai am zile. — Am cules și ceva mușchiu, mai rar pe la noi.

— „Bine, — bine dle Leonard. — Poftiți și intrați, — am lapte bun de capră, ve imbiu dacă doriți. Poftiți dle, poftiți, ședeți, imi pare așa de bine, că ve ved sănătos, după atâta timp.

„Mulțamesc, Lodo, mulțamesc. Dta tot bună-ai remas. Dar cum mai trăești, — cum o duce turma?

„Eū încă o due bine, — iar turma imi aduce cât imi trebuie la casă.

Și până ce vorbiă, Lodo îi aduse într'o oleuță lapte de capră, iar Sibacis îl sorbi cu poftă.

„Dar stai, — zise Sibacis, de odată, — dacă dta me tractezi cu ale dtale, să-ți dau și eū din ce am eū! și desfăcu pachetul seū, scoase din el o rudă mare de salamă și o întinse Lodei.

„Ah! dta totdauna te gândești la mine, — dta ești așa bun dle Leonard! Și Lodo luă în primire cadoul.

„Dapoi șciți, Lodo, — eū sūnt un om singur, — har dlui am din ce trăi, și dau bucuros celor ce me tractează pretinește. La dta totdauna odihnesc când viū, — dta totdauna me imbiu cu ceva, apoi hai, — nu vreaū să-ți remân dator.

„Dar — răspuse Lodo — cea ce eū fac e foarte puțin.

„Nu-ī puțin, — când o faci cu inimă bună — zise Sibacis.

Ei mai povestiră așa cam o oră, când Sibacis se sculă să plece.

„Ei, — dar spune Lodo, nu ai încă iești sau miei?

„Ba am, dle Leonard.

„Să-mi dai unul mie, bine Lodo?

„Bucuros, dle, dtale bucuros. Ied sau miel?

„Orī ce, — adă-mi numai și leagă-l de acea stă curea.

Lodo intră în staul și eși cu un ied frumos în brațe, apoi luând o sforicică, — îl legă de tașca lui Sibacis. — Acesta iară, scoase un ban strălucitor de aur, și îl întinse Lodei.

„Pentru Dzei, dle Leonard, — doar nu voi luă eū prețul înzécit al acestui ied. — Eū și-l dau ca dar.

„Nu, Lodo, — nu, dta imi dai iedul ca dar, — eū îți dau banul ca dar. Dta mai multă trebuință ai de el ca mine. Șciți doar că nu am pe nimeni! Apoi de ce nu me lași să fac o faptă bună?“

Lodo se înduplecă, — luă banul mulțumind binefăcătorului seū. — Sibacis o luă cu pas încet spre palatele sale.

Ajungînd lângă izvor, află acolo un pachet mare, în tufișul designat spre asemenea scopuri.

„Ah! — iată, credinciosul Ibrahim mi-a adus de la Tiflis cele cerute.“

Ibrahim era un țeran deștept care locuia în Tiflis. De mult cunoșcea pe Sibacis, — șcica că el locușce în vre-o peșteră misterioasă, — dar el nu se interesă de asta, și nici un cuvânt n'a grăit nimenui. Când Sibacis voia să-i ceară ceva, îi punea un semn în drum. — Ibrahim, care era căruțaș, — toată ziua trecea pe acest drum cu marfă, orī călători. — Vedînd semnul, la întoarcere, când era singur, ascundea carul seū între tufișuri, suia valea până la izvor unde luă poruncile de la Sibacis și banii trebuitori.

Sibacis era convins despre acest om că e onest, că e mut când nu-ī permis să vorbească, și de aceea avea deplină încredere în el. — Îi și răsplătiă crăeșce ostenele. — Ibrahim mergea până la Constantinopol, până la Odessa, ca acolo să iee în primire pachete sosite din New-York, Paris, Londra, pe seama lui Sibacis.

(Va urmă.)

V. E. M.

SALON.

Luī Caragiale.

La jubileul de 25 ani al activității sale literare.

*Sunt doue decenți și mai bine,
De când pe-al Artei sfânt ogor
Cu drag ai început să sement,
Ca cel mai harnic muncitor,
Idei din minte-ți isvorite,
Cu cari o lume ai hrănit;
De-aceea Patria și Neamul
Cu tine pururi s'au mândrit.*

*O, cine-ți muritorul, care
Avu o oră doar noroc
Să te asculte și 'n extasu-ți
Să nu rămâie uitat pe loc!
De agerimea minții tale,
De minunatele-ți povești;
Când înșirând la adevăruri
Veniai cu dor să ne 'ntrunești.*

*Și vestra ta -- prin graiul și pană
Adânc în inimă ne-a pătruns;
Căci ea din inimă fu spusă
Năuntrul cărei stă ascuns
Al Națiunii noastre Geniul
Pe care astăzi îl serbăm
Și în puterea-ți creatoare
Cu zimbet de triumf sperăm.*

*A limbei noastre frumusețe
Pictând-o tu, a strălucit
Prin prisma marelui tei suflet
Îndată ce s'a oglindit.
Prin graiul tei -- graiul poporului
De viață veche și 'nțelept
Și s'a vădit cât e de meșter,
Cătu-ți de harnic și deștept.*

*Maestre, printre admiratorii
Ce-avură parte să te-asculte
Și eu avui noroc în lume
Să aflu de la tine multe
Și prin furtunile vieții
A tale sfaturi imi resar,
Cum s'ar ivi prin ceața mării
La port -- luminătorul far.*

Constanța.

PETRU VULCAN.

Academia Română.

— Anul 1900—1901. —

A. Personalul delegațiunii.

Președinte al Academiei Române dl Poni P. Asesori (vice-președinți) din secțiunea literară dl Negruzzi I. C.; din secțiunea istorică dl Urechia V. A.; din secțiunea științifică dl Aurelian P. S.; secretar general (pe 7 ani, 1898—1905) dl Sturdza D. A.

B. Personalul secțiunilor.

I. Secțiunea literară. Președinte dl Tocilescu Gr. G. (București); vice-președinte dl Vulcan Iosif (Oradea-mare); secretar (pe 7 ani 1897—1904) dl Quintescu N. (București). Membri dl Caragiani Ioan (Iași), dl Hașdeu B. P. (Câmpina), dl Maiorescu T. (București), dl Naum A. (Iași), dl Negruzzi I. C. (București), dl Ollănescu D. C. (București), dl Philippide A. (Iași), dl Pușcariu I. (Bran), dl Sbierea Ioan (Cernăuți).

II. Secțiunea istorică. Președinte dl Urechia V. A. (București); vice-președinte dl Erbiceanu C. (București); secretar (pe 7 ani 1900—1907) dl Maniu Vasile (București). Membri dl Babeș Vincențiu (Budapesta), dl Ionescu N. (Iași), dl Kalinderu I. (București), dl Marian S. Fl. (Suceava), dl Marienescu A. M. (Sibiu), dl Moldovan I. M. (Blaș), dl Popea episcopul N. (Caransebeș), dl Sturdza D. A. (București), dl Xenopol A. D. (Iași).

III. Secțiunea științifică. Președinte dl Aurelian P. S. (București); vice-președinte dl Fălcoianu St. (București); secretar (pe 7 ani 1900—1907) dl Ștefănescu Gr. (București). Membri dl Babeș dr. V. (București), dl Felix dr. I. (București), dl Haret Sp. (București), dl Istrati dr. C. I. (București), dl Poni Petre (Iași), dl Porcius Florian (Rodna), dl Saligny Anghel (București), dl Teclu Nicolae (Viena), (Un loc vacant).

C. Personalul comisiunilor.

I. Comisiunea permanentă a bibliotecii. Membri: Dl Quintescu N., secretar al secțiunii literare. Dl Maniu V., secretar al secțiunii istorice. Dl Ștefănescu Gr., secretar al secțiunii științifice.

II. Membru conservator al colecțiunii numismatice: Dl Sturdza D. A.

III. Comisiunea pentru cercetarea cărților tipărite intrate la concurs pentru:

Marele Premiul Năsturel-Herescu din seria B, de 12.000 lei, destinat celei mai bune cărți în limba română, cu conținut de orî ce natură, printre cele publicate de la 1 ianuarie 1897 până la 31 octombrie 1900.

Premiul Eliade-Rădulescu, de 5.000 lei, destinat celei mai bune cărți în limba română, cu conținut literar, dintre cele publicate de la 1 noiembrie 1898 până la 31 octombrie 1900.

Premiul Adamachi, de 5.000 lei, destinat celei mai bune cărți în limba română, cu cuprins moral de orî ce natură, apărute de la 1 noiembrie 1899 până la 31 octombrie 1900.

Din secțiunea literară: Dni Naum A., Tocilescu Gr. G., Vulcan I.

Din secțiunea istorică: Dni Marian S. Fl., Urechia V. A., Xenopol A. D.

Din secțiunea științifică: Dni Aurelian P. S., Babeș dr. V., Saligny A.

IV. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul Premiul Statului Lazăr, de 5.000 lei, pentru 1901, care se va decerne celei mai bune lucrări asupra subiectului: „Fauna ichtiologică a României“. Dnii Aurelian P. S., Istrati dr. C. I., Ștefănescu Gr.

V. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul Premiului Adamachi, de 5.000 lei, pentru 1901, care se va decerne celei mai bune lucrări asupra subiectului: „Istoria literaturii române de la Cantemir până la 1821, cu extrageri din autorii acelei epoci literare“. Dnii Hașdeu B. P., Urechia V. A., Xenopol A. D.

VI. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul Premiului Alexandru Ioan Cuza, pentru 1901, de 6.000 lei, care se va decerne celei mai bune lucrări asupra subiectului: „Istoria critică asupra chinezatelor și districtelor autonome românești din Transilvania, Ungaria și Banat, etc.“ Dnii Babeș V., Hașdeu B. P., Xenopol A. D.

VII. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul Premiului Anastasie Fētu, de 3.000 lei, pentru 1901, care se va decerne celei mai bune lucrări asupra subiectului: „Charta agronomică a României“. Dnii Aurelian P. S., Poni P., Saligny A.

VIII. Comisiunea pentru cercetarea lucrărilor intrate la concursul Premiului Neuschotz, de 2.000 lei, pentru 1901, care se va decerne celei mai bune lucrări asupra subiectului: „Expunerea principiilor conducătoare ale dreptului public modern al României etc.“ Dnii Maiorescu T., Negruzzi I. C., Xenopol A. D.

IX. Comisiunea financiară: Dnii Haret Sp., Saligny A., Ștefănescu Gr.

X. Comisiunea fundațiunii Adamachi: Dnii Haret Sp., Poni P., Sturdza D. A.

XI. Comisiunea fundațiunii Ottetelesanu: Dnii Kalinderu I., Negruzzi I. C., Sturdza D. A.

XII. Comisiunea fondurilor Ioan Fētu și Ioan Scorțeanu: Dnii Aurelian P. S., Negruzzi I. C., Sturdza D. A.

XIII. Comisiunea fundațiunii Ioan Agarici: Dnii Aurelian P. S., Ionescu N., Tocilescu Gr. G.

XIV. Comisiunea fundațiunii Take Petre Anastasiu: Dnii Aurelian P. S., Kalinderu I., Sturdza D. A.

XV. Comisiunea Dicționarului: Dnii Kalinderu I., Maiorescu T., Quintescu N., Sturdza D. A., Tocilescu Gr. G.

LITERATURĂ.

Sesiunea generală a Academiei Române din București se va deschide mart. la 27 febr. v. (12 mart. n.) după mieznoapte la 1, în localul său din Calea Victoriei. Începând cu numărul viitor, ea în anii trecuți, vom da informații amănunțite despre cursul acestei sesiuni. Ea promise a fi interesantă. Discursuri de recepțiune au să țină dnii Philipide, Istrate și Pușcariu. Totodată se va decerne și premiul cel mare, de douăsprezece mii de lei. Drept introducere la raporturile noastre, publicăm în nr. acesta organizația Academiei, în vederea sesiunii generale. — În cea din urmă ședință publică lunară, dl Gr. Ștefănescu a continuat raportul său despre congresul III-lea internațional de geologie. Apoi dl dr. Victor Babeș a făcut câteva comunicări despre combaterea rapedei la cai și la

om, arătând succesul metodei sale în comparație cu metodele altor celebrități din străinătate.

Poporul român din Ungaria și Transilvania. În sesiunea sa generală din 1905, Academia Română va decerne și *Premiul Adamachi*, de 5000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Poporul român din Ungaria și Transilvania de la începutul secolului XVIII încoace“. Serierea va cuprinde: 1. Starea morală, juridică și economică a poporului român de la începutul secolului XVIII încoace. Faptele care au avut cea mai mare înrîurire asupra dezvoltării culturale a poporului român în decursul aceluși secol. 2. Mișcările etnice, politice și sociale ale Românilor din Ungaria și Transilvania înainte și după reformele lui Iosif II. 3. Scopurile urmărite de Maghiari până la 1848. Normele și tendințele administrative imperia- liste; viața religioasă, intelectuală și economică a Românilor până la 1848. 4. Epoca de la 1848 până la 1866. Încercările de înțelegere între Maghiari și Români. Luptele dintre aceste două popoare. Măsurile luate de guvernul absolutist. Reforme în legislațiune și administrațiune. Reorganizarea bisericii române de cătră Șaguna pe baze nouă. Dezvoltarea culturală a Românilor. 5. Înființarea regimului dualist. Promisiunile făcute Românilor. Legile naționalităților. Desființarea autonomiei Transilvaniei. Regimul dualismului. Starea Românilor sub acest dualism. — Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1904.

Vorbe înțelepte. Sub titlul acesta a apărut la București un elegant volumaș cuprindând maxime și reflecțiuni din literatura universală, culese de Aurel C. Popovici. O lectură pe cât de plăcută, pe atât de instructivă, menită a produce momente de adevărată recreațiune. În deosebi o recomandăm tinerimei, căci în ea va găsi cele mai bune povești și învățături. Preț 1 leu 50 bani.

Dramă nouă. *Dl Ioan Nenitescu*, cunoscutul poet, autorul dramei „Radu de la Afumați“, a scris o piesă nouă: „Alexandru vodă cel-crud“, tragedie în 5 acte, pe care va prezintă-o direcțiunii Teatrului Național din București. Noua piesă, întocmai ca prima, din care — prin bunăvoința autorului — am publicat și noi un act, este scrisă în prosă.

O nouă carte de contabilitate. Aflăm din „Gazeta Tr.“ că dl profesor I. C. Panțu din Brașov va scoate zilele aceste de sub tipar o lucrare intitulată „Introducere în contabilitate și contabilitatea în partidă simplă“. Cartea scrisă într'un limbaj cât se poate de ușor, are menirea d'a răspândi cunoștințele de cotabilitate în popor. Va avea estensiune de 14 coale.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Sâmbăta trecută, 17 februarie (2 martie n.) s'a jucat la Teatrul Național din București pentru prima-oară „Peneș Curcanul“ comedie eroică națională în 4 acte de dnii V. Leonescu și Th. Duțescu-Duțu. Pentru piesa aceasta direcțiunea Teatrului Național a făcut decoruri și costume nouă; iar dl Ștefănescu, maestrul de musică al conservatorului, a compus o simfonie a- nume, care s'a cântat între acte de cătră orchestră.

Concert și reprezentație teatrală în Vêrșet. Corul vocal al plugarilor români din Vêrșet a dat

acolo la 12/25 februarie un concert sub conducerea coristului Constantin Manea din Chiseteu. În concert coristul Ioan Urechia a declamat poezia „Moș Martin“ de Iulian Grozescu. Apoi s'a jucat comedia „Norocul în casă“. În sfârșit dans, cu Călușerni, Băntuța, Tesuta și Hora.

Concert și teatru în Parța. Tinerimea din Parța, comitatul Timiș, a dat la 23 februarie n. concert popular și reprezentație teatrală jucând comedia „Săteni“. La sfârșit a fost dans.

Concert și teatru la Varadia. Reuniunea română de cântări din Varadia a dat la 24 februarie n. concert și teatru. În concert a plăcut mult „Sărba cojocarilor“ în 6 voci. Apoi s'a jucat comedia „Cărlanii“ de C. Negruzzi. Condăcătorul a fost Pau Faica.

Concert și teatru în Draos. Tinerimea română din comuna Draos, comitatul Odorhei, a dat la 12 febr. n. concert popular și reprezentație teatrală. S'au declamat poezii, dialoguri și un triolog; apoi s'au jucat piesele: „Otrava femeiască“ de N. Tințar și „Idil la țară“ localizație.

MUSICĂ

De la Opera română din București. Luni trecută dl Dimitrie Popovici, renumitul bariton român și mult aplaudat la Bayreuth a cântat la opera română de la Teatrul Național din București în opera „Rigoletto“ dimpreună cu dna Maria Dimitrescu D'Asty.

Concertul Reuniunii române de cântări din Recița-montană, aranjat la 23 febr., precum aflăm din o corespondență mai lungă, primită la încheierea acestui numer, a reușit foarte bine. Programa publicată de noi în nr. 5 s'a executat escelent, de corul compus din 80 de persoane, în costum național, care la lumina electrică de diferite culori a avut un aspect feerie. Solistele, dș. R. Caran și S. Băiaș și solistul dl I. Băiaș au cântat frumos. Coroana întregului concert a fost balada „Ștefan și Dunărea“ de Alexandri, muzica de Vidu, cu acompaniamentul muziceii montanistice din Recița. Aici conducătorul corului, dl Iosif Velcean, ș-a dezvoltat toată harnicia. Soliștii, printre cari este de remarcat dl Traian Băiaș, au fost mult aplaudați.

Alt concert în Recița-română. Corul plugarilor din Recița-română a dat la 24 februarie n. concert popular în ospătaria Klement sub conducerea dlui Adalbert Henn. Chorul există numai de șapte luni și a făcut progrese frumoase. De asta-dată a cântat compoziții de Vidu, Dima și Wolupkietz. Resultatul a fost mulțumitor.

Un nou cor vocal în părțile Sătmărene. În comuna Tămaia, din marginea comitatului Sătmar, s'a înființat la stăruința învățătorului Teodor Irimiaș un cor vocal bărbătesc, care a și început să cânte în biserică compozițiile lui Vorobehievici și Dima. Acum corul se pregătește a da la Pașci o reprezentație teatrală.

SCULPTURĂ.

Monument lui Georgescu. Cetim în „Apostolul“, din București, că un comitet compus din dd. G. D. Mirea, I. Mineu, I. D. Berindei, Gr. Cerchez, C. I. Stăncescu, E. A. Pangrați, St. Ciocârlan, Carol Stork, și D. Pavelescu a luat inițiativa pentru a ridica un monument lui I. Georgescu, primul sculptor român.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Protopresbiter român la Vêrșeș. Consistoriul diecesan din Caransebeș, în ședința sa plenară din 10 februarie, a luat hotărîrea să întregască postul de protopresbiter al tractului Vêrșeș. Spre acest scop a ordonat alegerea deputaților preoțești și mireni.

Societatea studenților români din Macedonia. Studenții români din Macedonia au luat hotărîrea să înființeze o societate cu scopul de a dezvoltă spiritul de înfrățire între membrii Societății și să ajutore pe studenții săraci. Presedinte s'a ales dl St. Nicolaescu.

C E E N O U.

Hymen. Dl *Alexandru Onac*, învățător în Lugoș, s'a logodit cu dsoara *Melania Dragonescu* în Oravița.

Dna Constanța Dunca-Schiau la Ateneul din Busurești. Dna Constanța de Dunca-Schiau a ținut duminică în 18 februarie v. (3 martie n) conferență literară la Ateneul Român din București. Titlul conferenței sale este: „Copilul nostru. Drepturile sale. Divorțul“.

Un nou despărțământ al Asociațiunii. Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, care va ținea adunarea sa generală în vara viitoare la Lipova, n'are încă acolo un despărțământ. Acum dl Ioan Tuducescu, ca delegat al comitetului central, convoacă o adunare de constituire pe ziua de 3/16 martie, la 10 ore înainte de miazăzi în Lipova, în sala cea mare a ospătării „La regele Ungariei“.

Reuniunea femeilor române gr. cat. din Blaș se va întruni în adunare generală duminică la 10 martie n. în sala cea mare a Casinei române, sub presiul dnei A. n. Solomon, secretar dl dr. A. Chetian.

Jubileul lui Caragiale. Ziarele bucureștene au anunțat pentru ziua de 15/28 februarie serbarea jubileului de 25 ani al activității literare a dlui I. L. Caragiale, aranjată de amicii și stimătorii sei. Serbarea aceasta înse, de sigur din cauza agitațiunii politice, care a cuprins toate spiritele, nu s'a putut ținea. S'a amânat pentru azi vineri la 23 februarie v. (8 martie n.) Nu șcim încă dacă serbarea în adevăr s'a ținut la data aceasta. Trimitem înse respectuoasele noastre felicitări omagiale.

Nou advocat român în Sibiu. Dl *dr. Vasile Dan*, care de curând a făcut la Mureș-Oșorhei censură de advocat, ș-a deschis cancelăria în Sibiu.

Dreptate. Din Munții Apusenii se scrie ziarului „Drapelul“ din Lugoș că congregația comitatului Alba-de-jos n'a aprobat hotărîrea unanimă a comunei Bucium d'a se înscrie membră fundatoare la Societatea pentru fond de teatru român și la Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, pentru cuvântul că comuna este deja însărcinată cu un arunc de 66%. Dacă Buciumanii ar fi votat sumele acele pentru Kulturregylet, comitatul de sigur ar fi aprobat.

Complot și atentat. Anarhiștii din Rio de Janeiro au hotărît asasinarea regelui Italiei. Larechia, gel însărcinat cu asasinarea, a și plecat în Europa. În Genua înse a fost arestat. Planul eră ca palatul

regal să fie aruncat în aer cu dinamită. — Anarhiștii au hotărît și asasinarea regelui Portugaliei; un anarchist portugez a și plecat din America la Lisabona. — Împăratul Vilhelm petrecînd la 6 l. c. în Bremea, un lucrător l-a rănit cu o bucată de fer. Rana inse nu e periculoasă. Împăratul a plecat la Berlin.

Bal românesc în Bitolia. „Gazeta Macedoniei“ din București primește informațiunea că în Bitolia s'a dat la 27 ianuarie (9 februarie n.) primul bal românesc, care a reușit foarte bine, la care au luat parte, afară de Români, căpătâniile tuturor autorităților cu nevestele lor. Până să vie lumea, s'au făcut prestidigitațiunii de un specialist în această artă. În data ce a venit dl consul Constantinescu, s'au început horele naționale, pe scenă executate de 6 elevi de la liceu, exersați de Durăto, admirabil. Băiatul dlui Maimuca îmbrăcat oltenesc, le cântă din vioară tot pe scenă. Când s'a ridicat cortina și au început să iasă din culise în horă, îmbrăcați toți național, cu brăne largi, cu pălării cu panglici, opinci cu clopoței ca călușarii, sala a izbucnit în aplauze furtivoase. S'a dansat întîiu Hora Voinicească, Românul și apoi Bătuta; cu deosebire la aceasta, sala era electrică, toți strigau „ura“, „bis“! și nu s'au liniștit până n'au reapărut. Auziai pe consuli zicînd: „C'est ravissant!“ Valiul: „Aferim“! Apoi au început o horă mare, la care au luat parte toți, era un entuziasm fără margini. S'a dansat cu o plăcere ne mai pomenită la Bitolia; consuli au stat până la 2 dim. Valiul până la 3, noi până la 4 $\frac{1}{2}$.

A cincea serată literară din Blaș s'a ținut la 23 februarie și nu la 2 martie, precum o anunțarăm greșit în nr. trecut, după o informațiune reușită de la „Unirii“. Serata, precum ne spune numitul organ, a reușit foarte bine, avînd o programă mai bogată decît cele precedente și luând parte lume mai multă ca de altă dată. Dșoarele Lucreția Viciu, Lucreția Bunea, Valeria Uilăcan, Eugenia și Cornelia Deac au fost mult aplaudate; asemenea și dnii Emil Sabo și Iustin Nestor.

Moartea unui pictor român. Unul dintre distinsii artiști-pictori ai Iașului a încetat din viață în Tg. Neamțului la 15 februarie. Neculaș Dimitriș Tintoreanu, zice „Even.“, e unul dintre cei mai talentați absolvenți ai școlii de Belle-Arte din Iași, și-a perfecționat studiile în pictură la Paris, unde s'a distins prin operele sale, făcînd cinste orașului său. La expoziția din Paris, operele au obținut mențiune onorabilă, precum și la alte expoziții din țară. De tot tiner, natură artistică și expansivă, în floarea vieții, de 28 ani, urmărit încă de mult de boala care nu iartă, s'a stins în urma grelelor suferințe. A fost înmormîntat duminecă 18 c. în Tergu-Neamț.

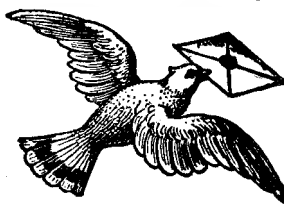
Au murit: *Laurențiu Cutean*, paroc gr. or. în Oarda-de-jos, la 7/20 februarie, în etate de 65 ani; — *Alexandra Seracin*, sora Esc. Sale dlui general de divizie cav. de Seracin, la 9 februarie; — *Ioan Ilea* al lui George al lui Mateiș, nobil de origine Illye de Kis-Bun (Prislop.) în Chior, tatăl dlui dr. George Ilea, avocat în Cluș, la Indol, în 24 febr., în etate de 76 ani; — *Maria Papp* n. Covaciș, soția dlui Iosif Papp, prim-epitrop al bisericeii gr. or. din Oradea-mare, la 6 martie, în etate de 75 ani.

DIN LUME.

Un oraș în care se bea mai mult. Se pare că în frumosul oraș Bonn din Germania, situat în romantica regiune a Rinului, se bea mai mult ca ori unde. După statistica mai nouă, s'a constatat că între 247 de copii între 7 și 8 ani din școlile primare, nici unul nu s'a găsit care să nu fi bătut bere sau vin. 60 de copii au bătut și rachiu. 60 dintre ei obișnuiesc să bea zilnic bere sau vin; 20 de copii bea zilnic câte un pahar de cognac pentru întărire, 16 procente din acești copii au declarat că nu pot bea lapte, de oare-ce n'are nici un gust. Dacă mai spunem că că toți orașenii mai în vîrstă beau, ne putem închipui cătă bătură se consumă acolo. Nu de geaba orașul Bonn este situat în romantica și plina de viață de vie regiune a Rinului.

Un tunel sub strîmtoarea Gibraltar. Inginerul francez Berlier a conceput îndrăsnetul proiect de a construi un tunel între Europa și Africa, așa că între Franța și Algeria să se stabilească o legătură prin cale ferată. Dl Berlier, în proiectul său, duce traseul tunelului submarin pe sub golful de Vaqueiros spre Tanger, adîncimea mării nefiind acolo mai mare de 400 metri. Tunelul ar avea o lungime submarină de 32 și o și o lungime totală de 41 kilometri; calea ferată ar avea două linii. Legătura între continente s'ar face în Europa prin linia spaniolă, de la Malaga la Cadix prin Algeciras și Tarifa, în Africa prin o linie de la Tanger prin Ceuta, Tatuán, Melilla și Nemours, linie care ar fi să se construiască acum, și s'ar uni la Tlemcen cu actuala rețea algeriană. Această linie ferată ar costă 90.000.000 franci.

Poșta redacției.

Din viața de la pension. O istorie prea simplă și fără nici un interes.

Viața unui artist. Regretăm că nu o putem întrebuința. Am primit cu plăcere vr'o cronică din viața socială de acolo.

Lia Măgura. Cea veche n'a încăput în nr. de Crăciun; asta o rezervăm pentru ocaziunea viitoare.

L. R. în S. Versul e slab.

Cătră idealul V. Detto.

Garoafa. Lipsă de subiect și de bună limbă românească. Expresia că t'ai „fasiomat amorul“ ne-a produs multă ilaritate.

Cu ochi plecați — Mai târziu, când vei avea ceva de spus.

Căldarul săptămînei.

Dum. a doua din sît. post, ev. dela Marcu c. 2, v. 7 gl. 6 a inv. 6.

Ziua sîpt.	Căldarul vechiu	Căld. nou
Duminecă 25	Păr. Tarasie	10 44 Martiri
Luni 26	P. Porfirie	11 Herachie
Marți 27	P. Procopie	12 Grigorie
Mercuri 28	Păr. Vasilie	13 Rozina
Joi 1	C. Eudochia	14 Matilda
Vineri 2	M. Teodot	15 Login
Sămbătă 3	M. Eutropiu	16 Heribert

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. octombrie 1900.

Budapesta—Oradea—Predeal—București						București—Predeal—Oradea—Budapesta.								
	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.	Accel.	Person.	Accel.	Person.	Accel.				
Budapesta	pleacă	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	București	pleacă	—	—	7 50	—	—	9 15
Szolnok	"	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	Predeal	"	—	—	3 32	—	—	1 12
Szajol	"	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	Brașov	sosește	—	—	5 00	—	—	2 18
P.-Ladány	"	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	"	pleacă	—	—	7 48	5 8	—	2 45
Berettyó-Ujfalu	"	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	Feldiora	"	—	—	8 27	5 58	—	3 15
M.-Peterd	"	—	3 —	—	1 00	—	Homorod Kőhalom	"	—	—	10 03	7 44	—	4 23
M.-Keresztes	"	—	3 12	—	1 14	—	Sighișoara	"	—	—	11 40	9 45	—	5 49
Bihar-Püspöki	"	11 48	3 32	—	1 36	—	Mediaș	"	—	—	12 40	10 58	—	6 37
Oradea-Mare	sosește	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	Kis Kapus	"	—	—	1 25	11 50	—	6 50
Oradea-Mare	pleacă	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	Blaș	"	—	—	2 16	12 40	—	—
Velența	"	—	4 05	—	2 30	2 25	Küküllőszeg (Blaș)	"	—	—	2 21	12 58	—	—
F.-Oșorhei	"	—	4 16	—	2 41	—	Teiuș	sosește	—	—	3 02	1 42	—	7 35
Teleagd	"	12 48	4 38	7 15	3 03	2 50	"	pleacă	12 05	3 38	8 48	2 07	—	8 6
Aleșd	"	† 1 02	4 56	† 7 28	3 21	† 3 04	Aiud	"	12 28	3 58	9 07	2 29	—	8 22
Vad	"	1 26	5 20	7 50	3 45	3 26	Felvinț	"	12 54	4 20	9 30	2 51	—	8 54
Ciucea	"	2 16	6 31	8 37	4 53	4 16	M. Ujvár	"	1 03	4 27	9 37	2 58	—	—
Huedin	"	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	Sz. Kocsárd	"	1 58	4 32	9 53	3 11	—	—
Jegenye	"	3 15	7 49	† 9 33	† 6 01	—	Ar. Gyeres	"	2 30	5 12	10 30	3 48	—	9 24
Cluj	sosește	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	Apahida	"	4 02	6 27	11 45	5 02	—	—
Cluj	pleacă	4 20	8 50	10 47	8 30	6 11	Cluj	sosește	4 27	6 48	12 07	5 24	—	10 46
Apahida	"	4 41	9 07	11 11	8 59	6 27	Cluj	pleacă	5 23	7 00	12 32	6 13	—	11 01
Ar. Gyeres	"	5 56	10 16	12 36	10 41	7 27	Jegenye	"	† 6 11	7 59	† 1 14	7 16	—	—
Sz. Kocsárd	"	6 33	10 56	1 40	11 31	7 52	Huedin	"	6 40	8 37	1 44	7 55	—	12 20
M. Ujvár	"	6 40	11 03	1 58	11 40	—	Ciucea	"	7 09	9 19	2 15	8 37	—	12 52
Felvinț	"	6 48	11 12	2 07	11 50	—	Vad	"	7 47	10 08	3 01	9 32	—	1 34
Aiud	"	7 11	11 34	2 32	12 20	8 16	Aleșd	"	† 7 59	10 25	† 3 15	9 49	—	† 1 48
Teiuș	sosește	7 32	11 52	2 55	12 46	8 32	Teleagd	"	8 11	10 42	† 3 28	10 07	—	2 01
"	pleacă	—	12 24	—	1 43	8 37	F.-Oșorhei	"	—	11 01	—	10 27	—	—
Küküllőszeg (Blaș)	"	—	1 07	—	2 28	9 5	Velența	"	8 32	11 10	—	10 37	—	2 25
Blaș	"	—	1 14	—	2 36	—	Oradea-Mare	sosește	8 38	11 17	3 57	10 44	—	2 31
Kis Kapus	"	—	2 15	—	3 48	9 47	Oradea-Mare	pleacă	8 43	11 36	4 10	11 04	—	2 38
Mediaș	"	—	2 33	—	4 03	10 01	Bihar-Püspöki	"	8 52	11 47	—	11 14	—	—
Sighișoara	"	—	3 47	—	5 43	11 —	M.-Keresztes	"	—	12 05	—	11 37	—	—
Homorod-Kőhalom	"	—	5 35	—	7 54	12 26	M.-Peterd	"	—	12 17	—	11 50	—	—
Feldiora	"	—	7 16	—	9 40	1 35	Berettyó-Ujfalu	"	9 23	12 29	4 50	12 05	—	3 18
Brașov	sosește	—	8 —	—	10 25	2 09	P.-Ladány	"	10 06	1 34	5 40	1 19	—	4 03
"	pleacă	—	11 —	—	—	2 19	Szajol	"	11 21	3 8	6 59	3 04	—	5 19
Predeal	sosește	—	1 11	—	—	3 31	Szolnok	"	11 44	3 35	7 32	3 37	—	5 39
București	"	—	8 05	—	—	9 10	Budapesta	sosește	1 50	6 20	9 40	7 10	—	7 50

Oradea-Mare—Arad.

		Person.			
Oradea-Mare	pleacă	10 20	4 30	7 —	—
Ósi	"	10 30	4 41	7 16	—
Less	"	10 48	5 01	7 40	—
Cefa	"	11 03	5 19	8 05	—
Salonta	"	11 26	5 44	8 46	—
Kőtegyán	"	11 46	6 05	9 15	—
Sarkad	"	11 57	6 17	9 31	—
Giula	"	12 21	6 44	10 01	—
Ciaba	"	2 23	7 06	4 32	—
Chitighaz	"	2 54	7 18	5 03	—
Curtici	"	3 28	7 45	5 38	—
Arad	sosește	3 55	8 48	6 05	—

Arad—Oradea-Mare.

		Person.			
Arad	pleacă	5 10	11 20	9 35	—
Curtici	"	6 —	11 49	10 07	—
Chitighaz	"	6 14	11 57	10 54	—
Ciaba	"	6 40	2 33	11 50	—
Giula	"	7 27	3 05	5 26	—
Sarkad	"	7 47	3 27	5 56	—
Kőtegyán	"	† 7 56	3 39	6 10	—
Salonta	"	8 23	4 10	6 47	—
Cefa	"	8 42	4 34	7 18	—
Less	"	9 04	5 —	7 51	—
Ósi	"	9 21	5 19	8 16	—
Oradea-Mare	sosește	9 32	5 30	8 31	—

Numerii cei groși înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 5 ore 59 de minute dimineața. — Numerii senni cu † înseamnă stațiunile, unde trenurile numai condiționat se opresc.